

Економіка підприємства та управління виробництвом

JEL Classification: I 31; L98; H80

УДК 33.338.001.36

ЗАКОРДОННИЙ ДОСВІД ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ КОМУНАЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Гринько Т. В.
Чіменова Д. М.

Анотація. У статті проаналізовано досвід країн Європейського Союзу щодо розвитку комунальної сфери господарювання та механізмів управління розвитком комунального підприємства. Було розглянуто питання підвищення якості послуг підприємств житлово-комунального господарства. Також обґрунтовано необхідність управління якістю послуг відповідно до встановлених стандартів якості, потреб споживачів. Розкрито особливості формування та функціонування об'єднань співвласників багатоквартирних будинків (ОСББ) в Україні й інших країнах. Надано рекомендації для вітчизняних підприємств щодо впровадження закордонного досвіду формування механізму управління розвитком комунальних підприємств.

Ключові слова: механізм управління, комунальне підприємство, мешканці будинків, житлово-комунальні послуги, управління розвитком, об'єднання співвласників багатоквартирних будинків (ОСББ).

ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ ФОРМИРОВАНИЯ МЕХАНИЗМА УПРАВЛЕНИЯ РАЗВИТИЕМ КОММУНАЛЬНЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ

Гринько Т. В.
Чіменова Д. Н.

Аннотация. В статье проанализирован опыт стран Европейского Союза по развитию коммунальной сферы хозяйствования и механизмов управления развитием коммунального предприятия. Были рассмотрены вопросы повышения качества услуг предприятий жилищно-коммунального хозяйства. Также обоснована необходимость управления качеством услуг в соответствии с установленными стандартами качества, потребностями потребителей. Раскрыты особенности формирования и функционирования объединений совладельцев многоквартирных домов (ОСМД) в Украине и других странах. Даны рекомендации для отечественных предприятий по внедрению зарубежного опыта формирования механизма управления развитием коммунальных предприятий.

Ключевые слова: механизм управления, коммунальное предприятие, жители домов, жилищно-коммунальные услуги, управление развитием, объединение совладельцев многоквартирных домов (ОСМД).

© Гринько Т. В., Чіменова Д. М., 2017

FOREIGN EXPERIENCE IN FORMING A MECHANISM FOR MANAGING THE DEVELOPMENT OF PUBLIC UTILITY ENTERPRISES

T. Grynko
D. Chinenova

Abstract. *The article analyzes the experience of European Union countries regarding the development of the housing and public utility sector of economy and the mechanisms for managing the development of a public utility enterprise. The issue of improving the quality of services provided by public utility enterprises is considered. Furthermore, the necessity of managing the quality of services in accordance with the established quality standards, consumer needs is substantiated. The peculiarities of the formation and functioning of associations of co-owners of multi-apartment buildings (ACMH) in Ukraine and other countries are revealed. Recommendations on introducing the foreign experience in forming the mechanism for managing the development of public utility enterprises in domestic enterprises are given.*

Keywords: *management mechanism, public utility enterprise, dwellers of houses, housing and public utility services, development management, associations of co-owners of multi-apartment houses (ACMH).*

Вступ. Сучасні тенденції прискорення розвитку суспільства обумовлюють зростання продуктивних сил, а отже, прискорення розвитку підприємств. Підприємства сфери послуг у світі забезпечують до 75 % ВВП, при цьому значну роль відіграють саме комунальні підприємства. В умовах розвитку ринкових відносин, а також економічних і політичних катаклізмів, що відбуваються в нашій країні, спостерігаються і істотні зміни в розвитку багатьох підприємств не тільки України, а і світу, зміни помітні і у сфері житлово-комунального господарства (ЖКГ).

Аналіз останніх наукових досліджень і публікацій. Проблеми формування розвитку підприємства досліджено в роботах багатьох науковців, таких як: О. Арістов, Л. Басовський, А. Глічев, М. Круглов, Ю. Огвоздін, Л. Боженко, Ю. Койфман, В. Павлов, Ф. Поклонський, М. Шаповал, Т. Гвініашвілі. Аналіз та обґрунтування шляхів розвитку житлово-комунальної сфери знайшли своє вирішення в роботах: Б. Андрушківа, П. Бубенка, Л. Бражнікової, О. Іванків, Н. Кудлаєвої, Л. Ліпич, В. Полуянова, Т. Сьомкіної, І. Шкрабак та ін. Але, незважаючи на активізацію дослідницьких зусиль у цих напрямках, слід зазначити, що проблеми функціонування сфери ЖКГ щодо обґрунтування шляхів розвитку та підвищення якості послуг до цього часу не були предметом комплексного наукового дослідження.

Метою роботи є дослідження закордонного досвіду формування механізму управління розвитком комунальних підприємств і розробка рекомендації щодо його впровадження на вітчизняних підприємствах у сучасних умовах.

Викладення основного матеріалу дослідження. Найважливішою складовою, що забезпечує розвиток національної економіки, є житлово-комунальне господарство (ЖКГ), від якого щоденно безпосередньо залежить якість життя кожного громадянина країни. На жаль, сьогодні функціонування підприємств ЖКГ України супроводжується цілою низькою проблем [1].

Сьогодні житлово-комунальне господарство України знаходиться на стадії реформування, тому постає гостра проблема розробки та впровадження нових інструментів, механізмів і методів управління як на рівні територіальних громад, так і впровадження системи договірних відносин, що обумовлено появою у цій сфері суб'єктів господарювання різних організаційно-правових форм [2].

Більшість сучасних підприємств у своїй діяльності використовують модель інноваційного розвитку, яка базується на визначенні цілей, інноваційного потенціалу, системи показників інноваційного розвитку, відповідної стратегії та механізмів її реалізації [3].

Сьогодні підприємства ЖКГ розвиваються згідно з прийнятою програмою, яка закріплена у Законі України «Про Загальнодержавну програму реформування і розвитку житлово-комунального господарства на 2009–2014 роки». Мета цієї програми полягає у визначенні основних положень щодо реалізації державної політики реформування житлово-комунального господарства та здійсненні заходів, які спрямовані на підвищення ефективності та надійності його функціонування, а також забезпечення сталого розвитку для задоволення потреб населення і господарського комплексу в послугах житлово-комунального господарства відповідно до встановлених нормативів і національних стандартів [4]. Однак програма чітко не визначає, як мешканці будинків повинні діяти в незвичних для них умовах.

Також, слід зазначити, що Законом України «Про житлово-комунальні послуги» визначено основні засади організаційних, господарських відносин, що виникають у сфері надання та споживання житлово-комунальних послуг між їх виробниками, виконавцями і споживачами, а також їх права та обов'язки. Пред-

метом регулювання цього Закону є правовідносини, що виникають між виробниками, виконавцями, споживачами у процесі створення, надання та споживання житлово-комунальних послуг [5].

Однак, беручи до уваги сьогоденні реалії життя в Україні, багато людей не завжди повною мірою дотримуються усього, що прописано в законі. На превеликий жаль, надання споживачам комунальних послуг не відповідає Європейському рівню. Існують спеціальні форми управління житлово-комунальним господарством, які виправдані практикою. На жаль, ці форми не були враховані та задіяні в Україні, але вони широко застосовуються у зарубіжних державах і довели свою ефективність, тому повинні застосовуватись і в нашій державі [6].

Наприклад, в Німеччині вже давно повсюдно перейшли на об'єднання співвласників багатоквартирних будинків і кооперативи. Результат: прилаштовані до старої п'ятиповерхівки нові ліфти, модернізована двотрубна система опалення, вбудовані в будинках теплопункти. Цим шляхом йшли і сусідні Росія та Білорусь. На жаль, за більш ніж два десятки років, що минули з початку процесу приватизації колись державного житла, більшість громадян так і не усвідомили, що володіння квартирою передбачає і відповідальність за будинок, в якому вона знаходиться. Кому доводилося бувати в Німеччині, зазначають зовсім інше, дбайливе ставлення німців до спільного простору.

Отже, одним із недолків самого закону є відсутність чітко прописаних в ньому обов'язків управителя житлового будинку або ОСББ. Оскільки у більшості наших громадян ще немає досвіду найму таких керуючих, є ймовірність стати жертвою «фахівця», який візьме на себе мінімум обов'язків і доведе будинок «до кризи». Щоб люди мали можливість вибору керуючих і фахівців з обслуговування будинку, в Україні необхідно створити велику мережу фахівців і підприємств, що надають такі послуги, які вже не один рік діють на території Німеччини. Треба вирішити ще багато питань, щоб реформування житлово-комунального господарства здійснювалось ефективно та були розроблені відповідні дієві механізми. В ситуації з Україною можна стверджувати, що потенціал є, та прийнятий закон є хорошою базою для нововведень. Сьогодні 84,4 % квартир в Україні знаходяться у власності фізичних осіб. Ще 10,6 % квартир організовано в кооперативи і лише 5 % – в муніципальній власності (рис. 1).

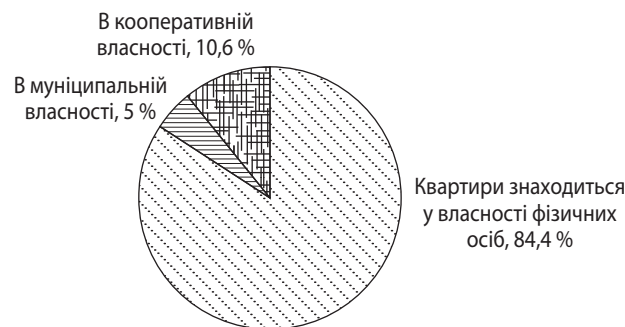

Рис. 1. Структура власності на житлову нерухомість в Україні за 2016 р.

Джерело: сформовано автором на основі [6]

Щодо організації та функціонування ОСББ в Україні та інших країнах, то тут різниця дуже істотна. У Німеччині при приватизації хоча б однієї квартири в будинку створення ОСББ є обов'язковим. Також обов'язковим є створення резервного ремонтного фонду, розмір якого кожне ОСББ визначає самостійно, як і приймає рішення про його використання. Є ще рада мешканців – контролюючий орган, свого роду посередник між ОСББ і керуючою компанією.

Так, в Німеччині закон про житловий фонд існує з 1951 року, і він досі доповнюється.

За новим законом жителі багатоквартирного будинку можуть або створити в ньому ОСББ (юридична особа), або керувати господарством самостійно без реєстрації ОСББ. Друга модель в Німеччині є найпоширенішою. Однак для України в сучасних реаліях цей варіант менш кращий, оскільки українські банки, наприклад, не готові видавати кредити незареєстрованим товариствам співвласників будинків.

Щодо ЖЕКів, то з нашої точки зору, комунальні ЖЕКи з їх менталітетом будуть поступово зникати – як стара модель управління житловим будинком. Першими зі сфери впливу ЖЕКів вийдуть відносно нові будівлі, в яких не треба здійснювати багато ремонтних робіт. А у ЖЕКів залишаться проблемні будинки. У Німеччині керуючий житлом – це професія, яку можна отримати не тільки у вищі, але і на підприємстві – приблизно за три роки, після чого фахівець отримує офіційний сертифікат керуючого. Крім того, керуючому житлом необхідна і реєстрація.

У Німеччині, наприклад, тільки третина населення мешкає в своїх квартирах і, природно, що люди цінують житло, за яке виплачували кредит 30 років. У колишній Німецькій Державній Республіці оренда квартир була дешевою, і до житла не відносилися як до цінності. Після об'єднання Німеччини тарифи підвищилися, оренда досягла 30 % доходу сім'ї, і люди відразу почали більш лояльно відноситися до цього.

На сьогодні в Марцан – Хеллерсдорф (найбільший район Німеччини) всього 5 % квартир знаходиться у власності самих мешканців [7].

Відповідно до законодавчої бази багатьох будинках відразу були створені об'єднання власників житла (аналог ОСББ). Це ще одна істотна відмінність від ситуації в Україні. У нас навіть при повній приватизації квартир в будинку ОСББ може і не створюватися. Структура власності на житлову нерухомість в Берліні така: 75 % квартир знаходиться у власності компаній, що управляють, або інших юридичних осіб, 16 % – в муніципальній власності, 9 % – в кооперативній (рис. 2). На особливу увагу заслуговує інформація про період, коли тут проводилося розбирання будівель зі зменшенням поверховості. Це робилося для зниження експлуатаційних витрат і у зв'язку з різким скороченням попиту на оренду квартир.

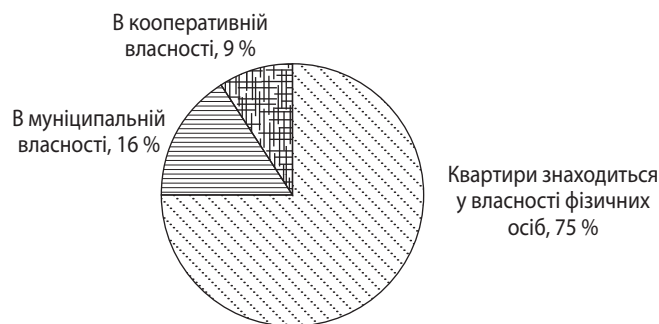

Рис. 2. Структура власності на житлову нерухомість у Берліні

Джерело: сформовано авторами на основі [7]

Необхідно звернути увагу на наших сусідів, а саме на Польщу. Реформи в житловому секторі Польщі почалися в 1995 р., і ключові нововведення були проведені протягом чотирьох – п'яти років. Зараз 71 % квартир у Польщі перебувають у власності фізичних осіб (приватні будинки і квартири в об'єднаннях «Wspólnotamieszkalowa»). Ще 19 % квартир організовано в кооперативи. На думку фахівців, українська приватизація була оптимальною – мешканці отримали у свою власність не лише квартири, а й усе інше, що є в їх будинку (спільне майно) (рис. 3).

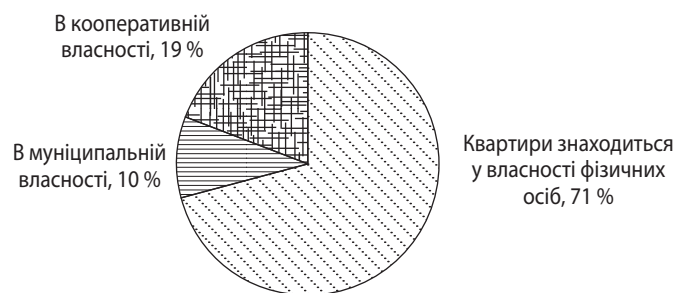

Рис. 3. Структура власності на житлову нерухомість у Польщі

Джерело: сформовано авторами на основі [7]

Але на практиці будинки досить часто ще перебувають на балансі міста (або на балансі муніципальних підприємств, тобто ЖКГ), що, по суті, протипоказано. Таким чином, зробивши перший крок, держава зупинилася в подальшому реформуванні житлово-комунального господарства. Керування житловою нерухомістю досі здійснювали так, ніби приватизації і не було. Формування нових організаційно-правових форм і методів управління підприємствами житлово-комунального господарства повинно базуватись на удосконаленні законодавчо-нормативного поля України та враховувати інтереси споживача, насамперед населення, територіальної громади в цілому як власника комунального майна, підприємств, організацій та їх об'єднань різних форм власності, що працюють у сфері житлово-комунального обслуговування. Щодо загальних і спеціальних

методів управління в цій сфері, то в діяльності по здійсненню управління сферами, що аналізуються, в нинішніх умовах господарювання, відповідні органи реалізують свої функції переважно шляхом координаційних, дозвільних, контрольно-наглядових методів управління [8].

Слід враховувати також те, що в управлінні будівництвом і житлово-комунальним господарством переплітаються інтереси не тільки органів, які безпосередньо вирішують ці питання, а й інших, оскільки всі органи державного управління, органи місцевого самоврядування, господарюючі та інші суб'єкти ведуть будівельні роботи, а житлово-комунальне господарство здебільшого передано в підпорядкування місцевим ланкам виконавчої системи та системи самоуправління. Управління житлово-комунальним господарством можна віднести до міжгалузевого управління. На відміну від галузевого (лінійного) управління, що являє собою сукупність вертикальних правовідносин, при міжгалузевому (функціональному) управлінні мають місце горизонтальні відносини, тобто відносини суб'єктів, організаційно не підпорядкованих один одному. Методам управління, які використовуються органами міжгалузевої позавідомчої компетенції, притаманні погоджене прийняття рішень, координація дій відповідних органів в управлінні при виконанні загальнодержавних чи міжгалузевих завдань. Тому серед основних форм і методів управління житлово-комунальною сферою, особливо в сучасний період, поряд із методами субординації та підпорядкування пріоритетне місце належить методам диспозитивним, а саме договірним.

Ключовою проблемою управління на етапі реформування житлово-комунального господарства є запровадження системи договірних відносин, зумовлених появою у цій сфері господарюючих суб'єктів різних організаційно-правових форм [9].

Такі спеціальні форми управління житлово-комунальним господарством виправдані практикою, вони широко застосовуються у зарубіжних державах і довели свою ефективність, тому повинні застосовуватись і в нашій державі, саме завдяки цим формам буде підвищуватись і якість послуг житлово-комунального господарства. Створення нових організаційно-правових форм і методів управління в житлово-комунальній сфері повинно базуватись на законах України.

Саме завдяки розвитку та покращенню послуг можна домогтись більш якісного та кількісного виконання поставлених задач на комунальних підприємствах України.

На нашу думку, необхідно розробити комплексний підхід до проблеми, який би включав не тільки фінансування, але і всі аспекти керування, запровадження довгострокових програм інноваційних заходів, спрямованих на застосування їх у сфері житлово-комунального господарства.

Заслугове на увагу пропозиція щодо запровадження нових систем керування житлово-комунального господарства на рівні територіальних громад, забезпечення державної підтримки та координації діяльності центральних і місцевих органів влади у вирішенні технологічних і фінансових проблем. Системи управління ЖКГ та особливості керування наведено у табл. 1 [10].

Таблиця 1

Система управління житлово-комунального господарства й особливості керування будинків у різних країнах

Країна	Система ЖКГ	Особливості
1	2	3
Німеччина	Об'єднання співвласників ОСББ, або кондомініум	За новим законом жителі багатоквартирного будинку можуть або створити в ньому ОСББ (юридична особа), або керувати господарством самостійно, без реєстрації ОСББ. Друга модель у Німеччині є найпоширенішою. У Німеччині тільки третина населення живе в своїх квартирах і, природно, люди цінують житло, за яке виплачували кредит 30 років. У колишній Німецькій Державній Республіці оренда квартир була дешевою, і до житла не відносилися як до цінності. Після об'єднання Німеччини тарифи підвищилися, оренда досягла 30 % доходу сім'ї, і люди відразу почали ставитися до цього по-іншому. У Німеччині при приватизації хоча б однієї квартири в будинку створення ОСББ обов'язково. Також обов'язковим є створення резервного ремонтного фонду, розмір якого кожне ОСББ визначає самостійно, як і приймає рішення про його використання. Є ще рада мешканців – контролюючий орган. Результат: прибудовані до старої п'ятиповерхівки нові ліфти, модернізована двотрубна система опалення, вбудовані в будинках тепlopункти
Польща	Приватні будинки і квартири перебувають в об'єднаннях «Wspólnota mieszkaniowa»	Реформи в житловому секторі Польщі почалися в 1995 р., і ключові нововведення були проведені протягом чотирьох-п'яти років. Але на практиці будинки досить часто ще перебувають на балансі міста (або на балансах муніципальних комунальних підприємств, тобто ЖКГ), що, по суті, протизаконно. Таким чином, зробивши перший крок, держава зупинилася в подальшому реформуванні ЖКГ. Керування житловою нерухомістю досі здійснювали так, нібито приватизації і не було. Простежується значний результат: ремонт крівлі та фасадів будинків, догляд за двором, встановлення нових паркувальних місць

1	2	3
Китай	Всі комунальні підприємства в Китаї є державними, політику цін і умов оплати регулює влада	У Китаї більшу частину комунальних послуг постачають тільки після оплати. Ціни на електрику, опалення, прибирання під'їздів і дворів варіюються залежно від розміру та вартості житла – в Китайській Народній Республіці діє система прогресивної оплати. Слід зазначити таку особливість, як включення в комунальний пакет платежів вартості за обслуговування будинку. Вона має на увазі оплату прибиральникам, охоронцям, садівникам, сантехнікам, ліфтерам – всім працівникам комунальних служб. Якщо ви викликали майстра полагодити унітаз, відрегулювати дверний замок або вкрутити лампочку, то платити вам за це вже не доведеться. У під'їздах чисто, на території теж, чужинцю за просто не ввійти у компаунд, що охороняється. Розмір цієї статті витрат безпосередньо залежить від мікрорайону
Україна	Створили для управління своїми будинками об'єднання співвласників багатоквартирних будинків (ОСББ)	Одним із визначальних завдань центральних і місцевих органів виконавчої влади й органів місцевого самоврядування має стати забезпечення комплексного виконання Програми реформування житлово-комунального господарства. Реформування житлово-комунального господарства – процес, який триває не один рік. Президент підписав Закон про особливості здійснення прав власності у багатоквартирних будинках, що набуде чинності з 1 липня. Мешканці багатоквартирних будинків зможуть самостійно керувати власним будинком, обирати постачальників послуг і відмовлятися від них у разі неякісного обслуговування. Це ще один європейський закон, який відділяє нас від радянської адміністративної системи управління і надає право власникам самим організувати та відповідати за умови свого проживання. Асоціація міст України підтримувала законопроект і підтверджувала його у встановленому порядку. Закон надає співвласнику можливість вільного вибору форми управління власним будинком. Отже, завдяки розвитку та покращенню послуг можна домогтися більш якісного та кількісного виконання поставлених задач на комунальних підприємствах України

Джерело: сформовано авторами на основі [9]

Важливим інструментом державного керування є проведення послідовної політики, яка ґрунтується на удосконаленні підходів в дофінансового забезпечення житлово-комунального господарства, узгодженні інтересів держави, органів місцевого самоврядування та суб'єктів господарювання, ефективному використанні бюджетних коштів, упровадженні механізмів залучення позабюджетних коштів.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Дослідивши досвід формування механізму управління розвитком комунальних підприємств країн Європейського Союзу, можна зробити висновок, що необхідно визначити першочергові напрямки роботи в цій сфері в нашій країні та зробити все, щоб мешканці багатоквартирних будинків нарешті визначилися, чого вони хочуть для себе і для свого будинку, аби почувати себе комфортно у власному у помешканні.

Завдяки досвіду країн Європейського Союзу з питань функціонування ОСББ у багатоквартирних будинках можна запропонувати реалізацію так їх інвестиційних та інноваційних проектів для більш вдалого функціонування ОСББ, зокрема :

- реконструкція, поточний і капітальний ремонт конструктивних елементів житлових будинків, в тому числі із застосуванням енергозберігаючих технологій і обладнання (утеплення і/або ремонт фасадів, системи енергопостачання, освітлення місць загального користування, внутрішньобудинкові системи газо-, тепло-, водопостачання і водовідведення);
- ремонт даху, в тому числі перебудови на вентиляований дах, облаштування виходів на покрівлю, утеплення покрівлі;
- ремонт підвальних приміщень, що відносяться до загального майна в багатоквартирному будинку;
- встановлення колективних (загальнобудинкових) приладів в обліку споживання ресурсів, необхідних для надання комунальних послуг, і вузлів управління та регулювання споживання цих ресурсів (теплової енергії, гарячої та холодної води, електричної енергії, газу).

Література: 1. Афанасьєв М. В., Рогожкін В. Д., Рудика В. І. Управління розвитком підприємства: монографія. Харків: ВД «ІНЖЕК», 2003. 184 с. 2. Андрійчук М. Д., Заблудська І. В., Салуквадзе І. М. Сучасні форми господарювання у житлово-комунальній сфері міста: монографія. Луганськ: Ноулідж, 2011. 192 с. 3. Гринько Т. В., Максимчук О. С. Інноваційний розвиток як складова економічної безпеки сучасного підприємства // Сучасні трансформації організаційно-економічного механізму менеджменту та логістики суб'єктів підприємництва в системі економічної безпеки України: колективна

монографія/за заг. ред. Т. В. Гринько. Дніпро: Біла К. О., 2017. С. 247–271. **4.** Про Загальнодержавну програму реформування і розвитку житлово-комунального господарства на 2004–2007 роки: Закон України від 24.06.2004 № 1869-IV // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1869-15>. **5.** Про житлово-комунальні послуги: Закон України від 24.06.2004 № 1875-IV // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/go/1875-15>. **6.** Исмаилов Э. А. Повышение эффективности системы управления функционированием жилищно-коммунального хозяйства посредством создания эффективно работающей системы управления качеством. *Реконструкція житла: Інформаційні технології*. 2005. № 6. С. 408–412. **7.** Буряковская Т. Реформы ЖКХ: как это было по-немецки. URL: <http://timeua.info/post/obshestvo/reformy-zhkh-kak-eto-bylo-po-nemeckii-00556.html>. **8.** Лега Ю. Г., Качала Т. М., Чечетова Н. Ф. Вдосконалення управління житлово-комунальним комплексом України в сучасних умовах розвитку національної економіки. Черкаси: ЧДТУ, 2012. 219 с. **9.** Шевська О. І. Особливості регулювання управління житлово-комунальним господарством. *Економіка та держава*. 2008. № 11. С. 109–111. **10.** Чіменова Д. М., Гринько Т. В. Особливості функціонування комунального підприємства в умовах ринкової економіки // *Економіка і менеджмент 2017: перспективи інтеграції та інноваційного розвитку: зб. наук. пр. Міжнар. наук.-практ. конф. у 5 т.* (Дніпро, 23–24 берез. 2017 р.). Дніпро: Біла К. О., 2017. Т. 5. С. 86–89.

References: **1.** Afanasiev M. V., Rohozhkin V. D., Rudyka V. I. *Upravlinnia rozvytkom pidpriemstva*: monohrafiia [Management of Enterprise Development: monograph]. Kharkiv: VD «INZhEK», 2003. 184 p. **2.** Andriichuk M. D., Zablodska I. V., Salukvadze I. M. *Suchasni formy hospodariuvannia u zhytlovo-komunalnii sferi mista*: monohrafiia [Modern Forms of Management in the Housing and Communal Sphere of the City: monograph]. Luhansk: Noulidzh, 2011. 192 p. **3.** Hrynko T. V., Maksimchuk O. S. Innovatsiinyi rozvytok yak skladova ekonomichnoi bezpeky suchasnoho pidpriemstva // *Suchasni transformatsii orhanizatsiino-ekonomichnoho mekhanizmu menedzhmentu ta lohistyky subiektiv pidpriemnytstva v systemi ekonomichnoi bezpeky Ukrainy: kolektyvna monohrafiia/za zah. red. T. V. Hrynko*. Dnipro: Bila K. O., 2017. P. 247–271. **4.** Pro Zahalnodержавnu prohramu reformuvannia i rozvytku zhytlovo-komunalnoho hospodarstva na 2004–2007 roky: Zakon Ukrainy vid 24.06.2004 No. 1869-IV // Baza danykh «Zakonodavstvo Ukrainy»/Verkhovna Rada Ukrainy. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1869-15>. **5.** Pro zhytlovo-komunalni posluhy: Zakon Ukrainy vid 24.06.2004 No. 1875-IV // Baza danykh «Zakonodavstvo Ukrainy»/Verkhovna Rada Ukrainy. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/go/1875-15>. **6.** Ismailov Ye. A. *Povysheniye effektivnosti sistemy upravleniya funktsionirovaniem zhilishchno-kommunalnogo khozyaystva posredstvom sozdaniya effektivno robotayushchey sistemy upravleniya kachestvom* [Improving the Efficiency of the Management System of Housing and Communal Services by Creating an Efficient Quality Management System]. *Rekonstruktsiia zhytla: Informatsiini tekhnologii*. 2005. No. 6. P. 408–412. **7.** Buryakovskaya T. Reformy ZhKKh: kak eto bylo po-nemetski. URL: <http://timeua.info/post/obshestvo/reformy-zhkh-kak-eto-bylo-po-nemeckii-00556.html>. **8.** Leha Yu. H., Kachala T. M., Chechetova N. F. Vdoskonalennia upravlinnia zhytlovo-komunalnym kompleksom Ukrainy v suchasnykh umovakh rozvytku natsionalnoi ekonomiky. Cherkasy: ChDTU, 2012. 219 p. **9.** Shevska O. I. *Osoblyvosti rehuliuвання upravlinnia zhytlovo-komunalnym hospodarstvom* [Features of Regulation of Housing and Communal Services Management]. *Економіка та держава*. 2008. No. 11. P. 109–111. **10.** Chinenova D. M., Hrynko T. V. *Osoblyvosti funktsionuvannia komunalnoho pidpriemstva v umovakh rynkovoї ekonomiky* // *Економіка і менеджмент 2017: perspektyvy intehratsii ta innovatsiinoho rozvytku: zb. nauk. pr. Mizhnar. nauk.-prakt. конф. у 5 т.* (Dnipro, 23–24 berez. 2017 r.). Dnipro: Bila K. O., 2017. Vol. 5. P. 86–89.

Інформація про авторів

Гринько Тетяна Валеріївна – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економіки, підприємництва та управління підприємствами Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара (просп. Гагаріна, 72, м. Дніпро, Україна; e-mail: greisy25@gmail.com).

Чіменова Дар'я Миколаївна – магістрант 2 року навчання Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара (просп. Д. Яворницького, 35, к. 54, м. Дніпро, 49044, Україна; e-mail: chinenovadasha9@gmail.com).

Інформація об авторах

Гринько Татьяна Валериевна – доктор экономических наук, профессор, заведующий кафедрой экономики, предпринимательства и управления предприятиями Днепропетровского национального университета имени Олеся Гончара (просп. Гагарина, 72, г. Днепр, Украина; e-mail: greisy25@gmail.com).

Чиненова Дарья Николаевна – магистрант 2 года обучения Днепропетровского национального университета имени Олеся Гончара (просп. Д. Яворницького, 35, к. 54, г. Днепр, 49044, Украина; e-mail: chinenovadasha9@gmail.com).

Information about the authors

T. Grynko – D.Sc. (Economics), Professor, Head of Department of Economics, Entrepreneurship and Enterprise Management of Oles Honchar Dnipro National University (72 Haharina Ave., Dnipro, 49000, Ukraine; e-mail: greisy25@gmail.com).

D. Chinenova – 2nd year Master Student of Oles Honchar Dnipro National University (35 Dmytra Yavornytskoho Ave., Room 54, Dnipro, 49044, Ukraine; e-mail: chinenovadasha9@gmail.com).

*Стаття надійшла до ред.
08.12.2017 р.*

НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ПІДХІД ДО ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ СИСТЕМИ СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВАХ МЕТАЛУРГІЙНОЇ ГАЛУЗІ

Гвініашвілі Т. З.
Буцак Ю. О.

Анотація. В умовах зростання попиту, мінливості потреб споживачів, розвитку науки та техніки, загального розширеного виробництва, підвищення цін на сировину та паливо, посилення конкуренції між товаровиробниками, а також збільшення вимог з охорони навколишнього середовища перед будь-яким підприємством виникає потреба розробки такої стратегії розвитку, яка забезпечить йому конкурентоспроможність у довгостроковій перспективі. У статті обґрунтовано необхідність стратегічного планування діяльності підприємств металургійної галузі та його актуальність у теперішній час. Розроблено науково-методичний підхід до оцінки ефективності системи стратегічного планування на підприємствах металургійної галузі. Встановлено й обґрунтовано набір показників, що характеризують ефективність стратегічного планування діяльності підприємств металургійної галузі. Запропоновано інтегральний показник, який враховує особливості функціонування підприємств металургійної галузі та дозволяє оцінити загальну ефективність стратегічного планування на основі причинно-наслідкових зв'язків між стратегічними цілями, конкурентними перевагами, що їх формують, і чинниками, які забезпечують отримання запланованих результатів господарської діяльності.

Ключові слова: стратегія, стратегічне планування, ефективність, підприємство, металургійна галузь.

НАУЧНО-МЕТОДИЧЕСКИЙ ПОДХОД К ОЦЕНКЕ ЭФФЕКТИВНОСТИ СИСТЕМЫ СТРАТЕГИЧЕСКОГО ПЛАНИРОВАНИЯ НА ПРЕДПРИЯТИЯХ МЕТАЛЛУРГИЧЕСКОЙ ОТРАСЛИ

Гвиниашвили Т. З.
Буцак Ю. А.

Аннотация. В условиях увеличения спроса, изменчивости потребностей потребителей, развития науки и техники, общего расширенного производства, повышения цен на сырье и топливо, ужесточения конкуренции между товаропроизводителями, а также увеличения требований по охране окружающей среды перед любым предприятием возникает необходимость разработки такой стратегии развития, которая обеспечила бы ему конкурентоспособность в долгосрочной перспективе. В статье обоснована необходимость стратегического планирования деятельности предприятий металлургической отрасли, а также его актуальность в настоящее время. Разработан научно-методический подход к оценке эффективности системы стратегического планирования на предприятиях металлургической отрасли. Установлен и обоснован набор показателей, характеризующих эффективность стратегического планирования деятельности предприятий металлургической отрасли. Предложен интегральный показатель, учитывающий особенности функционирования предприятий металлургической отрасли и позволяющий оценить общую эффективность стратегического планирования на основе причинно-следственных связей между стратегическими целями, конкурентными преимуществами, которые их формируют, и факторами, обеспечивающими получение запланированных результатов хозяйственной деятельности.

Ключевые слова: стратегия, стратегическое планирование, эффективность, предприятие, металлургическая отрасль.